

T.C. HAZİNE ve MALİYE BAKANLIĞI
MALİ SUÇLARI ARAŞTIRMA KURULU
BAŞKANLIĞI

TARİHİ ESER, ANTİKA ve SANAT ESERİ ALIM
SATIMI ile UĞRAŞANALAR veya BUNLARIN
MÜZAYEDECİLİĞİNİ YAPANLAR
SEKTÖR ARAŞTIRMA RAPORU

Yükümlülük Denetimi Grubu
Şubat 2021-ANKARA

İçindekiler

A.GENEL BİLGİ	2
B. SEKTÖRE / YÜKÜMLÜYE AİT GENEL TİPLER.....	3
C. SEKTÖRE İLİŞKİN FAALİYETLER	12
D. SEKTÖRE AİT AKLAMA/TERÖRÜN FİNANSMANI RİSKLERİ	12
E. ULUSAL MEVZUAT KAPSAMINDA YÜKÜMLÜLÜKLER.....	13
1) Müşterini Tanı Tedbirleri (Müşterinin Tanınması).....	13
a) “Teyide esas belgelerin gerçekliğinin kontrol edilmesi” başlıklı 15’inci maddesine göre;	15
b) “Müteakip işlemlerde kimlik tespiti” başlıklı 16’ncı maddesine göre;	15
c) “Başkası hesabına hareket edenlerde kimlik tespiti” başlıklı 17’nci maddesine göre;	15
d) “Gerçek faydalanıcının tanınması” başlıklı 17/A maddesine göre;	15
e) “Özel dikkat gerektiren işlemler” başlıklı 18’inci maddesine göre;.....	16
f) “Müşteri durumunun ve işlemlerin izlenmesi” başlıklı 19’uncu maddesine göre;	16
g) “İşlemin reddi ve iş ilişkisinin sona erdirilmesi” başlıklı 22’nci maddesine göre;	16
h) “Basitleştirilmiş tedbirler” başlıklı 26’ncı maddesine göre;	16
2) Şüpheli İşlem Bildirimi (ŞİB) Yükümlülüğü.....	17
3) Bilgi ve Belge Verme Yükümlülüğü	19
4) Muhafaza ve İbraz Yükümlülüğü	20
5) Şüpheli İşlem Bildiriminin İfşa Edilmemesi Yükümlülüğü	20
6) Elektronik Tebligat	21
7) Diğer Tedbirler.....	21
F. FAFT (MALİ EYLEM GÖREV GÜCÜ) TAVSİYELERİ AÇISINDAN YAPILAN DEĞERLENDİRME	22
G. SEKTÖRE İLİŞKİN YÜKÜMLÜLÜK/DENETİM İSTATİSTİKLERİ.....	24

A.GENEL BİLGİ

Tarihi eser, antika ve sanat eseri tıpkı bir mücevher gibi yükte hafif ancak pahada ağır olabilen eşyalardır. Eserin niteliğine göre değeri çok yüksek rakamlara ulaşabilmektedir. Bahsedilen eşyaların bir piyasa fiyatının olmaması, satıcının istediği fiyatı alıcının karşılaması durumunda her fiyattan satılabilmesi durumu sektörü aklayıcılar açısından daha da çekici hale getirmektedir.

Mülga 4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 3/s maddesine göre “tarihi eser, antika, sanat eseri koleksiyoncuları ve alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar” 4208 Sayılı Kanun ve ilgili mevzuat gereğince yükümlüler arasında yer almaktaydı. Ancak son olarak yükümlülerin kapsamını belirleyen düzenleme olan Tedbirler Yönetmeliği 4/1-ö maddesinde yine aynı grubu “tarihi eser, antika ve sanat eseri alım-satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar” şeklinde belirlemiştir. Her ne kadar koleksiyoncular ibaresi maddeden çıkarılmış ise de, alım ve satım yaptıklarından dolayı yükümlü grupları arasında olduklarını söyleyebiliriz.

Tarihi eser, antika ve sanat eseri içinde, ticareti bazı yasal sınırlamalara tabi olan yalnızca tarihi eser kapsamında düşündüğümüz taşınır kültür varlıklarıdır. 2019 yılı sonu itibarıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın denetiminde 1.588 kayıtlı koleksiyoncu bulunmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın 2019 yılı İdare Faaliyet Raporuna göre 41 adet işletme Kültür ve Turizm Bakanlığı denetiminde taşınır kültür varlığı ticareti yapmaktadır.

“Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları Koleksiyonculuğu ve Denetimi Hakkında Yönetmelik” hükümleri çerçevesinde; koleksiyon belgesi taleplerinin değerlendirilmesi, koleksiyonların yıllık denetimlerinin yapılması, ilgili mevzuata aykırı tutum ve davranışları tespit edilen koleksiyonculara ait belge iptalleri, şerh düşümü gibi işlemler Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

Sektördeki yükümlü sayısı gibi sektörün yıllık işlem hacmi ile ilgili de herhangi bir bilgiye ulaşılamamakla birlikte açık kaynaklardan yapılan araştırmada, bazı müzayedelerde satılan bir sanat eserinin, örneğin bir tablonun veya antika eserin milyon TL’leri bulabildiği görülmüştür. Ayrıca, müzayedeciler çoğunlukla Ankara, İstanbul, İzmir gibi metropollerde faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik’in (Tedbirler Yönetmeliği) 4/1 maddesinin (a) ila (h) ve **(m) bentlerinde** sayılan yükümlüler ile bankacılık faaliyetiyle sınırlı olmak üzere PTT A.Ş. nde finansal kuruluşlar olarak; **aynı Yönetmeliğin 4’üncü maddesinin 1’inci fıkrasının (k), (n), (s), (ş), (t) ve (u) bentlerinde sayılan yükümlüler finansal olmayan belirli iş ve meslekler olarak belirtilip** tarihi eser, antika, sanat eserleri alım satımı ile uğraşanlar bu yüzden finansal kuruluş ve finansal olmayan belirli iş ve meslekler niteliğinde değil, finansal olmayan kuruluş niteliğindedir.

B. SEKTÖRE / YÜKÜMLÜYE AİT GENEL TİPLER

Bu sektördeki yükümlülerin faaliyet konusu olarak belirledikleri mallar farklılaşabilmektedir. Bazıları sadece sanat eseri alım satımı yaparken bazıları tarihi eser alım satımı veya müzayedeciliği yapabilmektedir. Buna göre yükümlünün faaliyeti gereği tabi olduğu mevzuat da değişmektedir. Burada yükümlü grubu olarak belirlenenlerin ve faaliyetlerinin bazı kavramlar ve mevzuatlarla açıklanılmasına çalışılacaktır.

Tarihi Eser

“Tarihi eser” kavramı dilimize yerleşmiş bir ifade olmakla birlikte 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkında Kanun ve ilgili yönetmeliklerde bu kavrama rastlanmamıştır. 2863 Sayılı Kanun ile yürürlükten kalkan 1710 Sayılı Kanun “Eski Eserler Kanunu” adını taşımaktadır. 2863 Sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde kültür ve tabiat varlıkları şu şekilde tanımlanmıştır:

Kültür varlıkları; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yeraltında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.

Tabiat varlıkları; jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yeraltında veya su altında bulunan değerlerdir.

Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tasnifi, Tescili ve Müzelere Alınmaları Hakkında Yönetmelikte ise arkeolojik eser, etnografik eser ve güzel sanat eserleri ifadelerine yer verilmiştir:

Arkeolojik Eser: Jeolojik devirlerden itibaren zamanımıza kadar intikal eden ve genellikle kazı ve benzeri çalışmalarla bulunan, sanat ve estetik değerleri veya eskilik ölçüleri bakımından korunması gerekli olan insan yapısı taşınırlardır.

Etnografik Eser: Halkın hayat tarzını, kültürünü temsil eden araç ve gereçler dahil bilim, kültür, din ve mihaniki sanatlarla ilgili, belge değeri bakımından korunması gerekli insan yapısı taşınırlardır.

Güzel Sanat Eserleri: Bedii vasfı haiz olan; yağlı ve sulu boya tablolar, resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma-kakma eserler, heykeller, kabartmalar, mimarlık eserleri, elişleri ve küçük sanat eserleri ile fotoğraf eserleridir.

Bu durumda taşınır kültür varlıklarının arkeolojik eserlerden, etnografik eserlerden ve güzel sanat eserlerinden oluştuğu sonucu çıkmaktadır.

Sanat Eseri

Sanat eseri kavramı için 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 1/B maddesine bakmak gerekir. Kanunda sanat eseri tanımı bulunmamakta, sadece “eser” tanımlanmaktadır. Buna göre;

Eser; Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini ifade etmektedir.

Sanat eseri tanımı ile ilgili rastlanan bir tanıma göre ise sanat eseri; İnsan düşüncesinin sanatsal değeri olan ürünlerdir. Bu genel tanım içine yazın, sanat eseri, şarkı sözü, beste ve resim gibi çok çeşitli kavramlar girer.

Yine 5846 sayılı Kanunun 2 nci maddesine göre fikir ve sanat eserlerinin çeşitleri aşağıdaki gibidir:

- İlim ve edebiyat eserleri:

- Herhangi bir şekilde dil ve yazı ile ifade olunan eserler ve her biçim altında ifade edilen bilgisayar programları ve bir sonraki aşamada program sonucu doğurması koşuluyla bunların hazırlık tasarımları,
- Her nevi rakıslar, yazılı koreografi eserleri, pandomimalar ve buna benzer sözsüz sahne eserleri,
- Bedii vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmi mahiyette fotoğraf eserleriyle, her nevi haritalar, planlar, projeler, krokiler, resimler, coğrafya ve topografyaya ait maket ve benzerleri, her çeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri, mimari maketler, endüstri, çevre ve sahne tasarım ve projeleri. Arayüzüne temel oluşturan düşünce ve ilkeleri de içine almak üzere, bir bilgisayar programının herhangi bir ögesine temel oluşturan düşünce ve ilkeler eser sayılmazlar.

- Musiki eserleri:

Musiki eserleri, her nevi sözlü ve sözsüz bestelerdir.

- Güzel sanat eserleri:

- Estetik değere sahip olan; yağlı ve suluboya tablolar; her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen veya tespit edilen eserler, kaligrafi, serigrafi, heykeller, kabartmalar ve oymalar,
- Mimarlık eserleri,
- El işleri ve küçük sanat eserleri, minyatürler ve süsleme sanatı ürünleri ile tekstil, moda tasarımları,
- Fotoğrafik eserler ve slaytlar,
- Grafik eserler,

- Karikatür eserleri,
 - Ve her türlü tiplerdir. Krokiler, resimler, maketler, tasarımlar ve benzeri eserlerin endüstriyel model ve resim olarak kullanılması, düşünce ve sanat eserleri olmak sıfatlarını etkilemez.
- Sinema eserleri:

Sinema filmleri;

- Öğretici ve teknik mahiyette olan veya günlük olayları tesbit eden filimler;
- Her nevi ilmi, teknik veya bedii mahiyette projeksiyon diyaforamları. Yukarıda zikredilen eserler film ve camdan başka bir madde üzerine tespit edilmiş olsa da projeksiyonla gösterildiği takdirde sinema eserleri grubuna girer. Sırf beste, nutuk, konferans vesaireyi nakle yarayan filmler sinema eseri sayılmaz.

Koleksiyonculuk

“Koleksiyonculuk” ayrı bir yönetmelikle düzenlenmiştir. 23/3/2010 tarihli ve 27530 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları Koleksiyonculuğu ve Denetimi Hakkında Yönetmeliğe göre;

Koleksiyon: Belirli bir sistem içinde sınıflandırılarak belirli şartlarda, belirli bir yerde saklanan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarından oluşan gruba,

Koleksiyoncu: Kültürel ve doğal mirasın taşınabilir özellikteki yapıtlarının Mevzuat çerçevesinde toplanması, arşivlenmesi, korunması, bilimsel yayınlarla tanıtılarak yayınlanması ve sergilemesini gerçekleştiren kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek veya tüzel kişileri,

ifade eder.

Taşınır kültür ve tabiat varlığı koleksiyon izin belgesi almak isteyenler koleksiyonun bulundurulacağı yere en yakın müze müdürlüğüne yazılı olarak aşağıdaki bilgi ve belgelerle başvuruda bulunur:

- a) T.C. kimlik numarası beyanı,
- b) İkametgâh beyanı,
- c) Adli sicil beyanı ve arşiv kaydı,
- ç) Üç adet vesikalık fotoğraf,
- d) Koleksiyonun bulundurulacağı yerin adresi,
- e) Varsa ellerinde bulunan taşınır kültür ve tabiat varlıklarının envanter bilgilerini belirtir liste.

Kamu kurum ve kuruluşları ile tüzel kişilerden, koleksiyon izin belgesi almak için yukarıdaki belgelere ek olarak, koleksiyondan sorumlu kişinin kimlik bilgileri, karar ve yetki belgesi istenir.

Bu başvuru üzerine Müze Müdürlüğü, koleksiyonun bulunduğu veya bulundurulacağı yerin eserlerin sağlıklı bir şekilde muhafazasına uygun olup olmadığı ve her türlü güvenlik tedbirlerinin alınıp alınmadığı hususlarını komisyona¹ inceletir. İnceleme sonucu olumlu bulunduğu takdirde Müze Müdürlüğüne izin belgesi verilir. Komisyonun yaptığı inceleme ve değerlendirme sonucunda, durumun olumlu bulunması halinde, nitelikleri Bakanlıkça tespit edilen koleksiyon izin belgesi, ücretinin yatırıldığını gösterir banka dekontunun ibraz edilmesi üzerine müze müdürlüğü tarafından verilir. Koleksiyoncu koleksiyon izin belgesini koleksiyonunu bulunduracağı adreste görünür bir yere asar. Verilen belgenin bir nüshası Bakanlığa gönderilir ve konu hakkında İçişleri Bakanlığına bilgi verilir.

Koleksiyoncular eserlerini belgelerinde gösterilen yerin dışında bulunduramaz veya depo meydana getiremezler. Koleksiyonların yerini değiştirmek isteyenler, yeni yerlerini bağlı oldukları Müze Müdürlüğüne yazı ile bildirerek izin isterler. Müze müdürlüğünün izni olmadan yer değişikliği yapılamaz.

Koleksiyoncular koleksiyonlarını Müze Müdürlüğünün izni ile yurt içinde belgelerinde belirtilen yer dışında sergileyebilirler. Sergileme süresi Müze Müdürlüğüne belirlenir. Serginin her türlü güvenliğinden koleksiyoncu sorumludur.

Yurt dışından koleksiyon getirmek serbesttir. Kültür ve tabiat varlıklarından oluşan koleksiyon getirenler, varlıkların her birinin niteliklerini, orijinlerini ve gümrük kodlarını belirten fotoğraflı envanter listesini veya uluslararası standarda uygun ihraç izin belgesinin bir nüshasını Bakanlığa vermek zorundadırlar. Bu şekilde giren varlıklar beyan listesine veya ihraç izin belgesine uygun olarak yurt dışına çıkarılabilir.

Türkiye’de 2863 Sayılı Kanun hükümlerine göre korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları edinenler bunları yurt dışına çıkaramazlar.

Koleksiyonculuktan vazgeçmek isteyenler, bağlı oldukları müze müdürlüğüne yazılı olarak başvurarak müzelik değerdeki kültür ve tabiat varlıklarının bağış veya satış yoluyla müzelere mal edilmesini isteyebilir. Müzelerce, Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tasnifi, Tescili ve Müzelere Alınmaları Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine göre işlem yapılır.

Bakanlığa bağlı müzelerce satın alınmayan taşınır kültür ve tabiat varlıkları Bakanlık denetimindeki özel müzelere veya koleksiyonculara satılabilir veya devredilebilir. Komisyon tarafından gerekli görülmesi durumunda bu taşınır kültür varlıkları satın alınıncaya kadar yediemin olarak müzede tutulur.

¹ Koleksiyoncuları ve koleksiyonlarında yer alan taşınır kültür ve tabiat varlıklarının durumunu incelemek ve değerlendirmek üzere müze müdürünün başkanlığında, varsa müze müdür yardımcısı ile müze ihtisas elemanlarından oluşacak en az üç kişilik komisyonu ifade eder.

Komisyon gerekli görürse, koleksiyoncuya ait taşınır kültür ve tabiat varlıklarının envanter defterine sağlıklı bir şekilde kaydedilebilmesi için koleksiyoncudan ihtisas elemanı görevlendirilmesini ister. Koleksiyoncu, görev yapacak ihtisas elemanının kimlik bilgilerini, özgeçmişini ve noter onaylı sözleşmesini müzeye verir. Bu ihtisas elemanlarının müze müdürlüklerinden yeterlilik belgesi almaları zorunludur.

Koleksiyona dahil edilecek taşınır kültür ve tabiat varlıkları, müze müdürlüğünce verilecek iki adet envanter defterine müze ihtisas elemanlarının gözetimi altında koleksiyoncu tarafından kaydedilir. Kayıt anında taşınır kültür ve tabiat varlıklarının elde ediliş şekli, dönemi ve fiziki tanımlaması belirtilir. Taşınır kültür ve tabiat varlıklarının sahiplerince usulüne uygun şekilde çektiydikleri fotoğraflarını da ihtiva eden bu envanter defterinin bir adedi müzede saklanır. Belgelendirilerek koleksiyona sonradan ilave edilen taşınır kültür ve tabiat varlıkları otuz gün içinde her iki envanter defterinin devam eden sıra numarasına uyularak usulüne göre kaydedilir. Bir envanter numarasına birden fazla kültür ve tabiat varlığı kaydedilemez.

Koleksiyoncular, koleksiyonlarındaki her türlü taşınır kültür ve tabiat varlığını on beş gün önce bağlı olduğu müze müdürlüğüne haber vermek şartı ile kendi aralarında değiştirebilir, Bakanlık denetimindeki özel müzelere ve koleksiyonculara devredebilir veya öncelik Bakanlığa ait olmak üzere satabilirler.

Koleksiyoncular, denetim yönünden bağlı bulundukları müze müdürü veya görevlendireceği müze ihtisas elemanları tarafından, yılda en az bir defa denetlenir. Bu denetlemelerde, taşınır kültür ve tabiat varlıklarının sağlığı ve güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınıp alınmadığı, envanter defterine kaydedilmeyen taşınır kültür ve tabiat varlığı bulunup bulunmadığı ve koleksiyonda noksanlık olup olmadığı gibi hususlar incelenir. 2019 yılı sonu itibarıyla Bakanlık denetiminde 1.588 kayıtlı koleksiyoncu bulunmaktadır.

Kültür Varlığı Ticareti

2863 Sayılı Kanunun “Yönetim ve Gözetim” başlıklı 24 üncü maddesi alım satım faaliyetlerine dayanak oluşturmaktadır.

Buna göre 2863 Sayılı Kanunun 24 üncü maddesinde “.... 23 üncü maddenin (a) bendinde belirtilen etnografik mahiyetteki kültür varlıklarının yurt içinde alımı, satımı ve devri serbesttir. Alımı, satımı serbest bırakılacak etnografik eserlerin hangi devirlere ait olacağı ve diğer nitelikleri ile kayıt ve tescil şartları bir yönetmelikle belirlenir.

Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ve Atatürk'e ait korunması gerekli taşınır kültür varlıkları, Bakanlık, Milli Savunma Bakanlığı veya Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'na satın alınabilir.

Ancak, bu tip eserlerden her ne suretle olursa olsun yurt dışına çıkarılacakların kontrolü, Bakanlığa bağlı müzelerce yapılabileceği gibi bazı gümrük çıkış kapılarında bulundurulacak ihtisas elemanlarınca da yapılabilir. Hangi kapılarda ihtisas elemanı bulundurulacağı bir yönetmelikte belirlenir.

Yapılan kontrol sonunda bu tip eserlerden yurt dışına çıkmasında sakınca görülenler tespit edilerek değerlendirilmeleri yurt içinde yapılmak şartıyla, sahiplerine iade edilirler.

Bu maddede belirtilen ve alım, satımı serbest bırakılan eserlerde Devletin rüçhan hakkı mahfuzdur.”

ifadeleri yer almaktadır.

Yine “*Kültür Varlığı Ticareti*” başlıklı 27 nci madde de kültür varlığı ticaretini şu şekilde düzenlemiştir:

“Yirmibeşinci madde gereğince tasnif ve tescil dışı bırakılan ve Devlet müzelerine alınması gerekli görülmeyen taşınır kültür varlıklarının ticareti, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni ile yapılır.

Bu ticareti yapmak isteyenler, Kültür ve Turizm Bakanlığından ruhsatname almak zorundadırlar. Bu ruhsatnameler üç yıl için geçerlidir. Bu sürenin bitiminden bir ay önce ruhsatname yenilenebilir. Bu Kanun hükümlerine aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri, süresine bakılmaksızın iptal edilir.”

Ayrıca Taşınır Kültür Varlığı Ticareti ve Bu Ticarete Ait İşyerleri İle Depoların Denetimi Hakkında Yönetmelik, 2863 Sayılı Kanun hükümlerine göre yapılan tasnif sonunda; korunması gerekli olmadığı tespit edilen taşınır kültür varlıkları ile korunması gerekli olduğuna karar verilerek tescil edilenlerden devlet müzelerine alınması lüzumlu görülmeyen taşınır kültür varlıklarının ticareti ile ticaretin yapıldığı işyerleri ile depolarının denetleme esaslarını belirlemektedir.

Taşınır kültür varlığı ticareti yapanlar, satmak üzere alacakları taşınır kültür varlığının tescil dışı olduğuna veya tescile tabi olup da müzelere alınmasına gerek görülmediğine dair ilgili müzece verilmiş olan belgeyi satıcıdan istemek zorundadırlar. Bu belge olmadan alım ve satım yapılamaz.

Söz konusu belgelerin tarih ve sıra numaralarına göre dosyalarında muhafazası ve denetim için gelen müze ve Bakanlık yetkililerine gösterilmesi zorunludur.

03.05.1988 tarih ve 19803 sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan Etnografik Nitelikteki Taşınır Kültür Varlıkları Hakkında Yönetmelik bu tür kültür ve tabiat varlıklarının alımı, satımı, tescilleri, yurt dışına çıkarılma ve yurda getirilme koşullarını düzenlemektedir. “*Yurtiçinde Alımı, Satımı ve Devri Serbest Olan Etnografik Nitelikteki Kültür Varlıkları*” başlıklı 3 üncü maddeye göre; “*müze koleksiyonlarını tamamlayıcı nitelikte olmayan ve belge değeri taşımayan etnografik nitelikteki kültür varlıkları ile Abdülmecit, Abdülaziz, V.Murat, II.Abdülhamit, V.Mehmet Reşat ve Vahidettin'e ait ve aynı çağdaki sikkelerin yurtiçinde alımı, satımı ve devri serbest olup ayrıca tescile tabi değildirler. Müzeyeye*

alınmayan etnografik nitelikteki taşınır kültür varlıkları, yurtiçinde alımının, satımının ve devrinin serbest olduğunu gösterir bir belge ile maliklerine iade edilir. Belgenin bir örneği ilgili müzede bulundurulur.”

Yine 6 ncı maddeye göre; “*yurtdışından taşınır kültür ve tabiat varlığı getirmek serbesttir. Bu kültür varlıklarını getirenler, bunların her birinin niteliklerini (adı, cinsi, ölçüsü vs) belirten fotoğraflı envanter listesini yurda girişlerinde beyan etmek ve bu listenin bir nüshasını ilgili müzelere vermek zorundadır. Müzayede amacıyla getirilen kültür varlıkları için müzayedenin yapılacağı yerdeki Müze Müdürlüğüne müzayede tarihinden en az bir ay önce başvurulur.*

Yurtiçinde derlenen etnografik nitelikteki taşınır kültür varlıklarının satışının yapılacağı müzayedelerde kültür varlıklarının kontrolü, ilgili müze müdürlüğünce yapılır.”

Müzayecilik

Müzayede; artırma, açık artırma, müzayede ile satım artırma ile satım anlamına gelir. Alıcılar arasında rekabet yaratmak suretiyle, satın alınacak nesneye en yüksek fiyatı verecek alıcıyı bulmak için uygulanan bir satış yöntemidir.

Satılacak mallar belirli fiyattan başlanarak satışa sunulur. Katılımcılar tarafından daha yüksek fiyat önerildikçe süreç devam eder. Daha yüksek fiyat önerilmeyince son fiyatı verene mal satılmış olur.

Mevzuattaki tabirle “kültür varlığı” diyebileceğimiz varlıkları 2863 sayılı Kanun ve ilgili yönetmeliklerinde belirtildiği şekliyle, sadece saklamak amacıyla elinde bulunduran koleksiyoncular en yakın müze müdürlüğüne başvurarak gerekli koşulları sağladıkları takdirde müze müdürlüğünün vereceği izinle bu faaliyeti sürdürebilirler (2863 sayılı Kanunun “Kültür Varlığı Ticareti” başlıklı 27 nci madde). Koleksiyoncular ellerindeki eserleri birbirleri ile değiştirebilir veya birbirlerine satabilirler. Ancak üçüncü şahıslara satamazlar.

Kültür varlıklarının ticaretini yapmak için Kültür ve Turizm Bakanlığından ruhsatname alınması zorunludur. Müzayecilik faaliyeti konusunda özel düzenlemeye rastlanılmadığından bu faaliyet de kültür varlığı ticareti kapsamında ruhsatname alınarak yapılabilecektir.

Kültür ve Turizm Bakanlığından alınacak ruhsatnameyi gerektiren ve 2863 Sayılı Kanun ve ilgili yönetmeliklere göre yürütülecek ticaret (müzayecilik) ancak ticaret konusu kültür varlığı olduğunda söz konusu olabilecektir. Bunun dışında müzayede şeklinde olsun veya olmasın antika ve sanat eseri alım satımı faaliyetinde bulunan kişiler söz konusu kanun ve yönetmeliklere bağlı olmadıkları gibi özel düzenlemeleri de bulunmamaktadır. (Her müzayede için müzeler inceleme yapar, rapor verir; yurtiçinde satılabilir izni verir.)

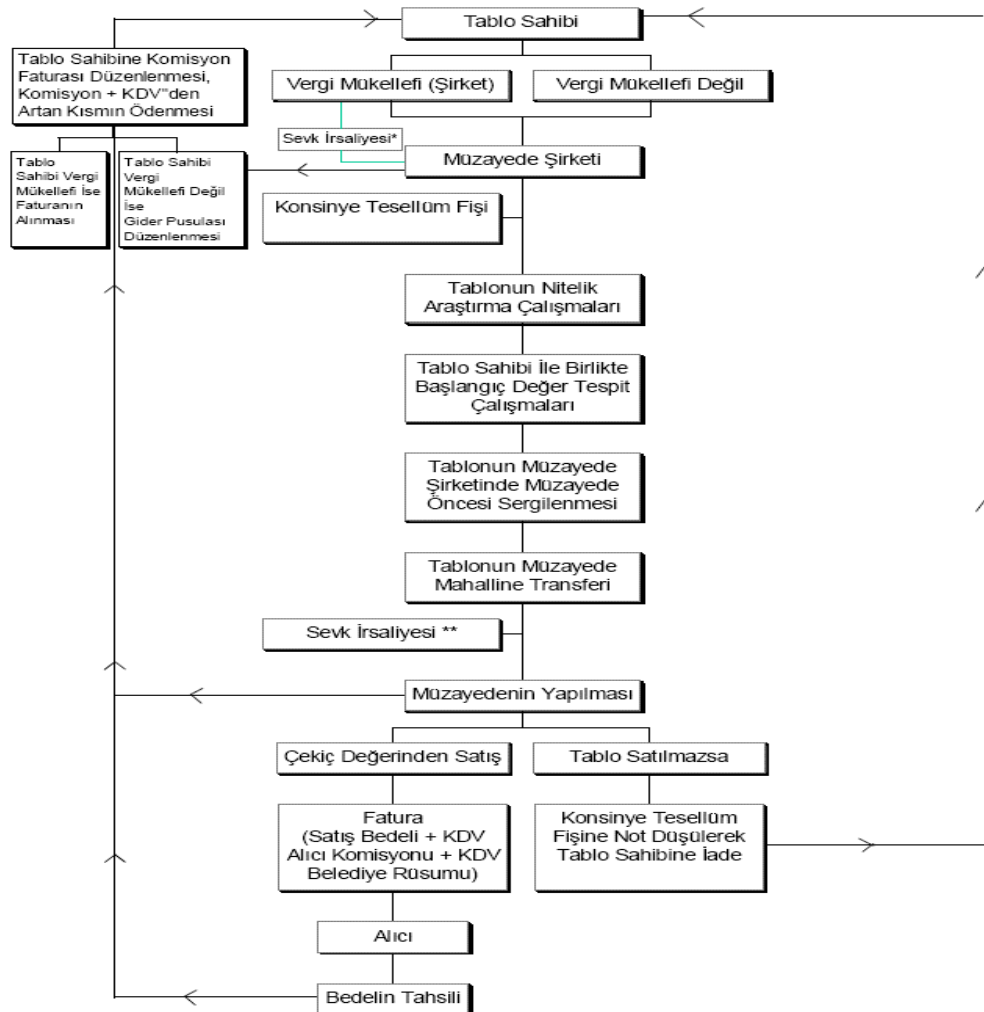
Herhangi bir mesleki örgütlenmelerine de rastlanılmamıştır. Diğer ticari faaliyetlerde olduğu gibi Borçlar Kanunu, Ticaret Kanunu ve vergi mevzuatı kapsamında faaliyet göstermektedirler.

Kültür varlıkları Açısından alım satım ve müzayedecilik faaliyeti yürütenlere ilişkin liste Kültür ve Turizm Bakanlığından sağlanabilecektir. Genel bir bilgi vermesi açısından kùltùr varlıkları dışında bu faaliyeti yürütenler açısından müzayede/mezat koşullarına aşağıda özet olarak yer verilmiştir.

- Satışa sunulan tüm eşyalar 2863 Sayılı Kültür Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na göre müzedeki uzmanlarca kontrol edilmekte, kanun kapsamına giren ve gerek görùlenlerine belge verilmektedir.
- Müzayedede alıcılar gerçek kişi veya tüzel kişi olabilir, ama satıcılar genelde gerçek kişi olmaktadır.
- Alıcı taraf, genelde vakıf ya da dernek değil ama bazı zamanlarda müzeler olabilmektedir.
- Satıcı, müzayedede satılmasını istediği eseri müzayedeciye getirdiğinde; eserin satışa çıkarılacağı fiyat, müzayede tarihi, komisyon oranı, eseri veren kişinin ismi, imzası, adresi, tel.no, T.C. kimlik no ve eserin kime ait olduğuna dair satıcı beyanı gibi eşyanın sahibine ilişkin bilgilerin yer aldığı bir belge olan “*Müzayede Konsinye Tesellüm Fişi*” düzenlenerek satıcı tarafından imzalanmaktadır.
- Müzayede gününden önce eserlerin tanıtımı amaçlı katalog dağıtılmaktadır. (Müzayedede satılacak eşyaların listesi, buroşur dağıtılır/yayınlanır.) Katalogdan beğenilen eser için, katalogun arka tarafındaki belge, eseri almak isteyen tarafından doldurulup müzayedeyi düzenleyen tarafa gönderilmektedir. Alıcılar, müzayedeye fiilen gelmeden daha önce imzalayacakları bu belge aracılığıyla müzayedeye katılabilirler.
- Müzayede öncesi yazılı olarak ve ya telefonla bildirilen peyler, talimatlar karşısında yürütölmektedir.
- Müzayede günü, müzayedeye gelen ve satışa katılmak isteyen kişiler müzayede girişinde bayrak almak zorundadır. Bunun için kayıt yaptırırlar ve kendilerine «*Müzayede Katılım Formu*» düzenlenir. (Bazı müzayedelerde salon girişinde *şartname ve muhasebe masaları* aılmaktadır. Katılımcılar önce şartname masasına yönlendirilmekte (müzayedeye katılıp teklif vermek isteyenlerin doldurup imzaladıkları satış şartnamelerinin bulunduğu), şartnamenin doldurulması ve imzalanması kontrol edilip, takiben muhasebe masasına yönlendirilmektedir. Muhasebe, şartnameyi ve yatırılacak bayrak parasını alır ve bayrağı katılımcıya teslim eder.
- Müzayede açık olarak düzenlenir. Arttırmalar sarih şekilde bayrak kaldırmak sureti ile yapılır. Alıcı, bayrak kaldırmak sureti ile yapmış olduğu teklif ile bağlı durumdadır. Satış, müzayede yöneticisinin (münadinin) son çekiç darbesiyle akdedilmiş (münakit) olur. Bu durumda alıcı şahıs, müzayedenin her ne sebeple olursa olsun geçersizliğini öne sürememektedir.

- Bu müzayede kapsamında satışa sunulan eserlerin beyan edilen vasıfları haiz olmaması, orijin itibariyle beyana uygun olmaması ya da hak sahibinin rızası hilafına elinden çıkmış olması durumlarında, hukuki sorumluluk, eserin satışa arzını talep edene ait olmaktadır.
- Müzayede evinin yönetim kurulu başkanının istediği satıcı/alıcı kişiyi kabul etme/etmeme hakkı vardır.Örneğin şüpheli gördüğü bayrak için (daha önce alıcı, eser için ödeme yapmamış, geciktirmiş veya sorun çıkarmış ise müzayedeye katılımını istemeyebilir.)
- Müzayedeye katılarak 20.000 (Yirmi bin) TL ve daha yüksek bir bedelle eser satan ve satın alan gerçek ve tüzel kişilere 5549 Sayılı Kanun gereğince kimlik tespiti yapılacaktır.
- Kimlik tespiti yaptırarak bayrak kartını imzalayan ve bu suretle müzayedeye katılmış olan her kişi, yukarıdaki koşulları peşinen kabul etmiş sayılmaktadır.
- Eseri satın alan kişi, bankaya gerekli ödemeyi yaptıktan sonra faturayı, müzayede sahibine teslim eder ve eseri teslim alır. (Eser kimlik kontrolü ile alıcıya teslim edilir.)

Müzayede Akış Tablosu

C. SEKTÖRE İLİŞKİN FAALİYETLER

Yükümlü grubu bir meslek olarak belirlenmemiş, belirli bir faaliyet alanını gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişilerin yükümlü olacağı belirtilmiştir. Bu sebeple yükümlü grubunun faaliyetlerini;

- Tarihi eser, alım satımı ile uğraşanlar
- Antika alım satımı
- Sanat eseri alım satımı
- Tarihi eser, antika, sanat eseri müzayedeciliği

şeklinde sıralamak mümkündür.

D. SEKTÖRE AİT AKLAMA/TERÖRÜN FİNANSMANI RİSKLERİ

Tarihi eser niteliğindeki varlıklar ve taşınır kültür varlıkları devlet malı niteliğindedir. Bunların izinsiz alım, satımı ve yurt dışına çıkartılması yukarıda belirtilen mevzuat hükümleriyle yasaklanmış ve bunlara aykırılık cezai müeyyideye bağlanmıştır. Bu itibarla sektör içerisinde gösterilen yasadışı faaliyetler aklama suçunun öncül suçunu teşkil edebilecek mahiyettedir. Sektörü genel olarak değerlendirdiğimizde hem suç geliri yaratan hem de suç gelirlerinin yasallaştırılmasına yardımcı olabilecek nitelikte olduğu görmekteyiz.

Sektörde işlem gören eserlerin fiyatları arasında uçurumlar olması ve açık artırma sonucu değerlerinin milyon dolarları bulması aklama açısından risk oluşturmaktadır. Zira öncül suçtan elde edilen milyonlarca TL tek bir eser alımı ya da toplu eser alımında kullanılabilmektedir. Sektörde internet üzerinden bile alım satım yapılabilmesi, eserlerin değerleri ve niteliğinin belirlenmesinde merkezi bir sistemin bulunmaması sektörde gerçekleşen ekonomik aktivitelerinin kayıtlı olmasının önüne geçmekte, buda önemli bir risk oluşturmaktadır. İşte bu noktada sektörde alınıp satılan malların kimler tarafından alınıp satıldığının tespiti büyük önem taşımaktadır.

Anılan satıcı ve aracılar kendi ad ve hesaplarına yaptıkları veya aracılık ettikleri alım satım işlemlerinde, işleme konu malvarlığının yasadışı yollarla elde edildiğine veya yasadışı amaçlarla kullanılacağına yönelik şüphe duyduklarında bunu MASAK'a bildirmelidirler. Burada tekrar üzerinde durulmalıdır ki bu yükümlülük açısından parasal bir limit yoktur. Yani alınan veya satılan varlığın tutarının düşük olması durumunda dahi herhangi bir şüphe duyulduğunda bu şüphe MASAK'a iletilmelidir. Şüpheli işlem konusunda unutulmaması gereken bir diğer husus da bildirimin yapılması için işlemin tamamlanması veya hizmetin verilmesinin gerekmediğidir. İşlem teşebbüs aşamasında dahi kalsa yükümlü satıcı şüphesini bildirmelidir. Şüpheli işlem bildirim usulü Tedbirler Yönetmeliği açıklanırken anlatıldığı şekilde yapılmalıdır.

Sektör, nakit ağırlıklı çalışan kurumlardan oluşması nedeniyle her zaman terörü finanse etmeye yönelik riskler bulunmaktadır. Diğer taraftan, ulusal/uluslararası düzenlemeler ve yasalar aracılığıyla aklama ile mücadele edilirken, aynı zamanda terörün finansmanı ile mücadeleye yönelik aynı tür düzenlemeler ile geçiş olabilmektedir. Bu kapsamda, karapara terör suçlarından elde edilmiş veya aklama suçu terör

suçlarına kaynak sağlamak amacıyla işlenmiş olabilmektedir. Örneğin, bir eser teröre kaynaklık etmek amacıyla satılabilir veya müzayede yoluyla aklanan ve yüksek tutarlı bir para karşılığı elde edilen eser başka bir müzayedede tekrar satılarak teröre finansman sağlanmış olabilir. Böylece hem suç geliri, kaynağından uzaklaşacak, hem de yeni elde edilen gelir başka suçlara örneğin terörün finansmanına kaynaklık edecektir.

Tarihi eser, antika, sanat eseri alım-satımı veya müzayecilik yoluyla terörün finansmanı suçuna ilişkin bir örnek olay şu şekilde olabilmektedir:

Y şehrindeki ören yerinde kaçak kazı sonucunda tarihi eserler bulan terör örgütü üyesi Bay A, terör örgütüne silah ve mühimmat yardımı yapmak ve dolayısıyla tarihi eserlere legal bir görünüm kazandırmak amacıyla tarihi eserleri, antika olduğunu belirterek müzayede yoluyla satmıştır. Bay A'nın eşi Bayan X'in hesabında uzun zamandır yüksek tutarlı para hareketlerinin gerçekleşmesinden şüphelenen banka yetkilisi, şüpheli işlem bildiriminde bulunur ve durum MASAK'a intikal ettirilir. MASAK tarafından yapılan araştırma neticesinde; Bay A'nın, tarihi eser karşılığında aldığı 6 bin YTL'yi eşi Bayan X'e, C Bankasındaki hesabından yurt dışında terör örgütüyle bağlantılı olan Türk vatandaşı Bay B'nin hesabına yatırmasını söylediği ve bunun üzerine Bayan X'in, tarihi eserin karşılığı olan meblağı Bay B'nin Türkiye'de bulunan banka hesabına havale ettiği tespit edilmiştir.

E. ULUSAL MEVZUAT KAPSAMINDA YÜKÜMLÜLÜKLER

Suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine ilişkin usul ve esaslar, 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ile belirlenmiştir. Kanun'un yükümlü tanımına ilişkin 2/1-d maddesinde “...**tarihi eser, sanat eseri ve antika ticareti ile iştigal edenler veya bu faaliyetlere aracılık edenler**” yükümlüler arasında düzenlenmiştir.

5549 sayılı Kanun kapsamında yayınlanan Suç Gelirlerinin aklanmasının ve Terörün finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmeliğin 4'üncü maddesinde, yükümlüler saymak suretiyle belirlenmiştir. **Yönetmelik'in 4'üncü maddesinde belirlenen yükümlüler arasında “ö) Tarihi eser, antika ve sanat eseri alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayeciliğini yapanlar”** olarak sayılmıştır.

Tarihi eser, antika ve sanat eseri alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayeciliğini yapanların 5549 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında tabi oldukları yükümlülüklerle aşağıda yer verilmiştir.

1) Müşterini Tanı Tedbirleri (Müşterinin Tanınması)

5549 sayılı Kanun'un “**Müşterinin tanınması**” başlıklı 3'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında “Yükümlüler, **müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar kapsamında**; kendileri nezdinde yapılan veya aracılık ettikleri işlemlerde işlem yapılmadan önce, işlem yapanlar ile nam veya hesaplarına işlem yapılanların kimliklerini tespit etmek ve gerekli diğer tedbirleri almak zorundadır.” hükmüne yer verilmiş; aynı maddenin ikinci fıkrasında ise “Kimlik tespitine esas belge nevilerini belirlemeye Bakanlık yetkili olup, kimlik tespitini gerektiren işlem türleri, bunların parasal sınırları ile **müşterinin tanınmasına ilişkin** ve konuyla ilgili diğer usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.” denilmek suretiyle

müşterinin tanınması yükümlülüğüne ilişkin birçok düzenlemelerin detayları Tedbirler Yönetmeliği'ne bırakılmıştır.

Yükümlülerin, müşterileri ve müşterilerinin faaliyetleri ile ilgili olarak yeterli düzeyde bilgi sahibi olması için yükümlüler müşterini tanı tedbirlerini alır. Müşterini tanı tedbirleri, Tedbirler Yönetmeliği'nin 5 ila 26/A maddelerinde sayılmış olup aynı yönetmeliğin 5 ila 14'üncü maddelerinde düzenlenmiş kimlik tespiti yükümlülüğünü içeren tedbirler bütünüdür.

Tedbirler Yönetmeliği'nin 5/1 maddesinde yükümlülerin hangi durumlarda kimlik tespiti yapacakları açıklanmıştır. Buna göre;

“Yükümlüler;

- a) Tedbirler Yönetmeliği'nin 3/1-i maddesine göre yükümlü ile müşteri arasında hesap açılması, kredi veya kredi kartı verilmesi, kiralık kasa, faktoring, finansman, finansal kiralama, hayat sigortası ve bireysel emeklilik gibi hizmetler nedeniyle kurulup niteliği itibarıyla süreklilik unsuru taşıyan işlemleri belirten sürekli iş ilişkisi tesisinde tutar gözetmeksizin,
- b) İşlem tutarı ya da birbiriyle bağlantılı birden fazla işlemin toplam tutarı **yetmiş beşbin TL** veya üzerinde olduğunda,
- c) Elektronik transferlerde işlem tutarı ya da birbiriyle bağlantılı birden fazla işlemin toplam tutarı **yedi bin beş yüz TL** veya üzerinde olduğunda,
- d) Şüpheli işlem bildirimini gerektiren durumlarda tutar gözetmeksizin,
- e) Daha önce elde edilen müşteri kimlik bilgilerinin yeterliliği ve doğruluğu konusunda şüphe olduğunda tutar gözetmeksizin, kimliğe ilişkin bilgileri almak ve bu bilgilerin doğruluğunu teyit etmek suretiyle,

müşterilerinin ve müşterileri adına veya hesabına hareket edenlerin kimliğini tespit etmek ve işlemin gerçek faydalanıcısının ortaya çıkarılması için gerekli tedbirleri almak zorundadır.”

Aynı maddeye göre kimlik tespiti ve teyidi işlem yapılmadan önce tamamlanmalı ve sürekli iş ilişkisi tesisinde iş ilişkisinin amacı ve mahiyeti hakkında bilgi alınmalıdır.

Tedbirler Yönetmeliği'nin 6 ila 14'üncü maddelerinde kimlik tespitinin; gerçek kişiler, **uzaktan erişim kapsamında gerçek kişiler**, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler, dernek ve vakıflar, sendika ve konfederasyonlar, siyasi partiler, yurt dışında yerleşik tüzel kişiler, tüzel kişiliği olmayan teşekküller, kamu kurumları ve başkası adına hareket eden kişiler için hangi esasta ve usulde yapılacağı düzenlenmiştir.

Teyide esas belgelerin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrasında okunabilir fotokopilerinin veya elektronik görüntülerinin alınması yahut kimliğe ilişkin bilgilerin kaydedilmesi gerekmektedir. Adres teyit belgelerinin ise asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı şart olmayıp okunabilir fotokopilerinin, elektronik görüntülerinin veya belgeye ait ayırt edici bilgilerin alınması teyit açısından geçerli olacaktır.

Kimlik tespiti kapsamında aynı kişi nezdinde kısa aralıklarla aynı gün içinde yapılan işlemler, birbiriyle bağlantılı işlemler sayılıp tek bir işlem olarak değerlendirilerek bu işlemler için tek bir kimlik tespiti ihlali kapsamında idari para cezası Başkanlığımız tarafından kesilir.

Tedbirler Yönetmeliği'nin "Müşterinin Tanınmasına İlişkin Esaslar" başlıklı üçüncü bölümünde kimlik tespiti usul ve esaslarının yanı sıra "müşterinin tanınması ilkesi" çerçevesinde finansal olmayan belirli iş ve meslekler niteliğinde olan kıymetli maden ve kıymetli taşlar piyasasında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlara ilişkin aşağıda belirtilen diğer tedbirlere yer verilmiştir².

Tedbirler Yönetmeliği'nin;

a) "Teyide esas belgelerin gerçekliğinin kontrol edilmesi" başlıklı 15'inci maddesine göre;

Yükümlüler 6 ila 14 üncü maddeler kapsamında alınan bilgilerin teyidi amacıyla kullanılan belgelerin gerçekliğinden şüphe duydukları durumda imkânların elverdiği ölçüde, belgeyi düzenleyen kişi ya da kuruma veya diğer yetkili mercilere başvurmak suretiyle belgenin gerçekliğini doğrular.

b) "Müteakip işlemlerde kimlik tespiti" başlıklı 16'ncı maddesine göre;

Daha önce usulüne uygun olarak kimliği tespit edilenlerin sürekli iş ilişkisi kapsamındaki yüz yüze yapılan müteakip işlemlerinde, kimliğe ilişkin bilgiler alınarak bu bilgiler yükümlüde bulunan bilgilerle karşılaştırılır. Karşılaştırma sonrasında ilgili evraka işlemi yaptıran gerçek kişinin ad ve soyadı yazılır ve imza örneği alınır. Alınan bilgilerin doğruluğundan şüpheye düşülmesi halinde bu bilgiler, teyide esas kimlik belgelerinin veya bunların noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası bu belgelerde yer alan bilgilerin yükümlüde bulunan bilgilerle karşılaştırılması suretiyle doğrulanır. Yüz yüze olmayan işlemler yapılmasını mümkün kılan sistemleri kullanarak gerçekleştirilen müteakip işlemlerde ise müşteri kimliğinin doğrulanmasına ve kimlik tespiti kapsamındaki bilgilerin güncel tutulmasına yönelik gerekli tedbirler alınır.

c) "Başkası hesabına hareket edenlerde kimlik tespiti" başlıklı 17'nci maddesine göre;

Yükümlüler bir başkası hesabına hareket edilip edilmediğini (...) ⁽³⁾ tespit etmek için gerekli tedbirleri alır. Bu kapsamda kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket eden kimselere sorumluluklarını hatırlatmak amacıyla yükümlüler, gerekli duyuruları hizmet verdikleri tüm işyerlerine müşterilerin rahatça görebileceği şekilde asarlar. Finansal kuruluşlar ayrıca sürekli iş ilişkisi tesisinde başkası hesabına hareket edilip edilmediğine ilişkin müşterinin yazılı beyanını alır. Bu beyan müşteri sözleşmesinde belirtilebilir veya uygun formlar kullanılarak alınabilir.

İşlemi talep eden kimse, bir başkası hesabına hareket ettiğini beyan ettiğinde, 6 ila 14 üncü maddelere göre işlemi talep edenin kimliği ve yetki durumu ile hesabına hareket edilenin kimliği tespit edilir.

Kişinin başkası hesabına hareket etmediğini beyan etmesine rağmen kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket ettiğinden şüphelenilmesi halinde gerçek faydalanıcının tanınmasına yönelik tedbirler uygulanır.

d) "Gerçek faydalanıcının tanınması" başlıklı 17/A maddesine göre;

Yükümlüler tarafından işlemin gerçek faydalanıcısının ortaya çıkarılması için gerekli tedbirler alınır.

² Tarihi eser, antika, sanat eserleri alım satımı ile uğraşanların bu yüzden finansal kuruluş ve finansal olmayan belirli iş ve meslekler niteliğinde olmamasından bahisle Tedbirler Yönetmeliği'nin müşterinin tanınması tedbirleri kapsamında sadece finansal kuruluşlara yönelik olan muhabirlik ilişkisi, elektronik transferler ve üçüncü tarafa güven ilişkisi şeklindeki tedbirler ile hem finansal kuruluşlar hem de finansal olmayan belirli iş ve mesleklerde yönelik olan teknolojik risklere karşı tedbir alınması, riskli ülkelerle ilişkiler ve sıkılaştırılmış tedbirler şeklindeki tedbirler buraya konmamıştır.

Yükümlüler, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerle sürekli iş ilişkisi tesisinde, gerçek faydalanıcının tespitine yönelik olarak tüzel kişiliğin yüzde yirmibeşi aşan hisseye sahip gerçek kişi ortaklarının kimliğini 6'ncı maddeye göre tespit eder.

Tüzel kişiliğin yüzde yirmibeşi aşan hisseye sahip gerçek kişi ortağının gerçek faydalanıcı olmadığından şüphelenilmesi veya bu oranda hisseye sahip gerçek kişi ortak bulunmaması durumunda, tüzel kişiliği nihai olarak kontrolünde bulunduran gerçek kişi ya da kişilerin ortaya çıkarılması için gerekli tedbirler alınır. Tespit edilen gerçek kişi ya da kişiler gerçek faydalanıcı kabul edilir.

Bu kapsamda gerçek faydalanıcının tespit edilemediği durumlarda, ticaret sicilinde kayıtlı en üst düzey icra yetkisine sahip gerçek kişi ya da kişiler üst düzey yönetici sıfatıyla gerçek faydalanıcı kabul edilir.

Sürekli iş ilişkisi kapsamında, diğer tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri nihai olarak kontrolünde bulunduran gerçek kişi ya da kişilerin ortaya çıkarılması için gerekli tedbirler alınır. Gerçek faydalanıcının tespit edilememesi halinde bunlar nezdinde en üst düzeyde icra yetkisine sahip gerçek kişi ya da kişiler üst düzey yönetici sıfatıyla gerçek faydalanıcı kabul edilir.

Bir ila beşinci fıkralar kapsamında tespit edilen gerçek faydalanıcının kimlik bilgileri alınır ve bu bilgilerin teyidi için gerekli tedbirler uygulanır. Bu kapsamda, kimlik bilgilerini içeren noter onaylı imza sirküleri kullanılabilir.

e) “Özel dikkat gerektiren işlemler” başlıklı 18'inci maddesine göre;

Yükümlüler, karmaşık ve olağandışı büyüklükteki işlemler ile görünürde makul hukuki ve ekonomik amacı bulunmayan işlemlere özel dikkat göstermek, talep edilen işlemin amacı hakkında yeterli bilgi edinmek için gerekli tedbirleri almak ve bu kapsamda elde edilen bilgi, belge ve kayıtları istenildiğinde yetkililere sunmak üzere muhafaza etmek zorundadırlar.

f) “Müşteri durumunun ve işlemlerin izlenmesi” başlıklı 19'uncu maddesine göre;

Yükümlüler, müşterileri tarafından gerçekleştirilen işlemlerin; müşterilerinin mesleği, ticari faaliyetleri, iş geçmişi, mali durumu, risk profili ve fon kaynaklarına dair bilgiler ile uyumlu olup olmadığını sürekli iş ilişkisi kapsamında devamlı olarak izlemek ve müşterileri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtları güncel tutmak zorundadır. Ayrıca bu müşterilerin kimlik tespitine ilişkin alınan telefon ve faks numarası ile elektronik posta adresine ilişkin bilgilerinin doğruluğu, risk temelli yaklaşım çerçevesinde gerektiğinde bu araçları kullanarak ilgiliyle irtibat kurulmak suretiyle teyit edilir. Finansal kuruluşlar sürekli iş ilişkisi dışında gerçekleştirilen işlemleri de risk temelli yaklaşımla izlemek amacıyla gerekli tedbirleri alır. Finansal kuruluşlar bu amaçlarla uygun risk yönetim sistemi oluşturur.

g) “İşlemin reddi ve iş ilişkisinin sona erdirilmesi” başlıklı 22'nci maddesine göre;

Yükümlüler, kimlik tespiti yapamadıkları veya iş ilişkisinin amacı hakkında yeterli bilgi edinemedikleri durumlarda; iş ilişkisi tesis etmemeli ve kendilerinden talep edilen işlemi gerçekleştirmemelidir. Daha önce elde edilen müşteri kimlik bilgilerinin yeterliliği ve doğruluğu konusunda şüphe duyulması nedeniyle yapılması gereken kimlik tespit ve teyidinin yapılamadığı durumda iş ilişkisi sona erdirilmelidir. Yükümlüler bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında belirtilen hâllerin şüpheli işlem olup olmadığını da ayrıca değerlendirmelidir.

h) “Basitleştirilmiş tedbirler” başlıklı 26'ncı maddesine göre;

Hazine ve Maliye Bakanlığınca;

- a) Finansal kuruluşların kendi aralarında gerçekleştirdikleri işlemlerde,
- b) Müşterinin 5018 sayılı Kanuna göre genel yönetim kapsamında olan kamu idaresi veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu olduğu işlemlerde,
- c) Maaş ödemesi anlaşması kapsamında toplu müşteri kabulü yoluyla iş ilişkisi tesisinde,
- ç) Çalışanlara ücretlerinden kesinti yapılmak suretiyle emeklilik hakları sağlayan emeklilik planları ile emeklilik sözleşmelerine ilişkin işlemlerde,
- d) Müşterinin halka açık ve hisseleri borsaya kote edilmiş şirket olduğu işlemlerde,

müşterinin tanınmasına yönelik tedbirler bakımından yükümlülerin daha basitleştirilmiş tedbirler almalarına izin verilebilir. Hazine ve Maliye Bakanlığı bu madde kapsamında uygulanabilecek tedbirler ile yukarıda sayılanlar dışında işlem türleri, basitleştirilmiş tedbirlere ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir. Bu kapsamda 5 sıra no.lu MASAK Genel Tebliği ile basitleştirilmiş tedbirlere ilişkin usul ve esaslar detaylı olarak düzenlenmiştir.

Yükümlüler işlem nedeniyle aklama veya terörün finansmanı riskinin oluşabileceği durumlarda, basitleştirilmiş tedbirleri uygulayamazlar ve işlemin 27'nci maddeye göre şüpheli işlem olabileceğini göz önünde bulundururlar.

5549 sayılı Kanun'un "Yükümlülük ihlâlinde idarî ceza" başlıklı 13'üncü maddesinde **müşterinin tanınması yükümlülüğünü ihlal eden** yükümlülere her bir ihlal için **30.000 TL idari para cezası** kesileceği düzenlenmiştir. Bununla birlikte, bahsi geçen maddenin 1'inci fıkrasında her bir müşterinin tanınması ihlâlinde bulunan **banka, finansman şirketi, faktoring şirketi, ikrazatçı, finansal kiralama şirketi, sigorta ve reasürans şirketi, emeklilik şirketi, sermaye piyasası kurumu, yetkili müessese, ödeme ve elektronik para kuruluşu ile yönetmelikle belirlenecek diğer finansal kuruluşlara işlem tutarının yüzde beşinden az olmamak üzere** iki kat oranında idari para cezasının kesileceği belirtilmiştir. Ayrıca söz konusu maddenin 5'inci fıkrasına göre her bir müşterinin tanınması yükümlülüğü ihlali dolayısıyla kesilen idari para cezasının toplam tutarı; ihlalin yapıldığı yıl itibarıyla iki kat idari para cezası kesilecek yükümlüler için **40 milyon Türk lirasını**, bunlar dışında kalan yükümlüler için **4 milyon Türk lirasını** aşamaz. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17/7 maddesi uyarınca her takvim yılı başından geçerli olmak üzere yeniden değerlendirme oranında artırılmış şekilde idari para cezası Başkanlığımızca kesilecek olup 5549 sayılı Kanun'un 13/6 maddesi uyarınca müşterinin tanınması yükümlülüğünün ihlal edildiği tarihten itibaren **8 yıl geçtikten sonra** idari para cezası kesilemez. Bu kapsamda, müşterinin tanınması yükümlülüğü için öngörülen **zamanaşımı süresinin 8 yıl olduğu** anlaşılr.

2) Şüpheli İşlem Bildirimi (ŞİB) Yükümlülüğü

5549 sayılı Kanun'un 4/1 maddesine göre, "şüpheli işlem"; "*Yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheli gerektirecek bir hususun bulunması hâli*" dir ve bu işlemler yükümlüler tarafından MASAK Başkanlığına bildirilmelidir.

Ayrıca şüpheli işlem bildirimi; Tedbirler Yönetmeliği'nin 27/1 maddesi ile 13 Sıra No.lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği'nin 3/1-ç maddesinde "*Yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işleme konu malvarlığının; yasa dışı yollardan elde edildiğine*

veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına, terörist eylemler için ya da terör örgütleri, teröristler veya terörü finanse edenler tarafından kullanıldığına veya bunlarla ilgili ya da bağlantılı olduğuna dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması hâli” şüpheli işlem olarak tanımlanmıştır.

5549 sayılı Kanun’un 4/3 maddesine göre yükümlülerin hangi faaliyetlerinden dolayı ve hangi usul, esaslara göre şüpheli işlem bildiriminde bulunacağı hususu yönetmelikle belirlenir

Tedbirler Yönetmeliği’nin 27/2 maddesine göre, şüpheli işlemlerin yükümlüler tarafından tutar gözetilmeksizin gerçek kişi yükümlünün bizzat kendisi; tüzel kişi yükümlünün kanuni temsilcileri; tüzel kişiliği bulunmayanların ise yöneticileri veya bunlar tarafından yetkili kılınanlar, uyum görevlisi atayan yükümlülerin uyum görevlileri tarafından Başkanlığımıza bildirilmesi zorunludur. Yönetmelik’in 27/3 maddesine göre şüphe veya şüpheyi gerektiren makul bir sebebin olup olmadığı hususu gerektiğinde birden çok işlem bir arada ele alınarak değerlendirilmelidir.

Ayrıca Tedbirler Yönetmeliği’nin 28’inci maddesine göre yükümlüler şüpheli bir işlemle karşılaştıklarında işlem hakkında gerekiyorsa yetki ve imkânları ölçüsünde araştırma yaparak edinilen bilgi ve bulguları göz önüne alıp “Şüpheli İşlem Bildirim Formu” doldurmak suretiyle Başkanlığa ŞİB’de bulunmalıdır. Şüpheli işlemler, işleme ilişkin şüphenin olduğu tarihten itibaren en geç on iş günü içinde (gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ise derhal) Başkanlığa bildirilmelidir. Bildirimde bulunan işlemle ilgili olarak daha sonra yeni bilgi ve bulgular elde edildiği takdirde, tekrar Şüpheli İşlem Bildirim Formu doldurulmalı ve daha önce yapılan bildirimde ek olduğu belirtilerek gecikmeksizin Başkanlığa gönderilmelidir.

Tebliğ’in 4’üncü maddesine göre ŞİB’i gerektiren durumlarda yükümlüler tarafından gerekli kimlik tespit işlemleri yapılır. Bildirime konu şüpheli işlemin teşebbüs aşamasında kaldığı ve gerçekleştirilmediği durumlarda da kimlik tespiti yükümlülüğü mümkün olduğu ölçüde yerine getirilir. Şüpheyi destekleyen bilgi ve belgeler ŞİB formuna ek yapılır.

İşleme konu mal varlığının suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanı ile ilgili olduğuna dair belge veya ciddi emare bulunması hâlinde Başkanlık ŞİB formu doldurularak (“çok ivedi” kaydı içerecek şekilde) bilgilendirilinceye kadar talep edilen işlemin gerçekleştirilmesinden imtina edilir. Şüphelenilen işlemi gerçekleştirmekten kaçınmanın imkânsız olduğu ya da işlemi gerçekleştirmekten imtina etmenin işlemin faydalanıcılarını tespit etme çabalarını engelleyebileceği durumlarda bilgilendirme işleminden hemen sonra da yapılabilir.

Bununla birlikte Tebliğ’in 12’nci maddesine göre ŞİB formu, elden teslim edilebileceği gibi taahhütlü posta veya faks yolu ile de Başkanlığa gönderilebilir. Taahhütlü posta veya faks yolu ile Başkanlığa yapılacak bildirimler Başkanlığın resmî internet sitesinde yer alan posta adresine ve faks numarasına yapılır. Faksla gönderilen ŞİB formunun aslı, taahhütlü posta yoluyla ya da elden Başkanlığa intikal ettirilir. ŞİB’de bulunan yükümlülere Başkanlıkça bildirimin kayda alındığına dair bilgi verilir.

Ayrıca Tebliğ’in 8’inci maddesine göre yükümlülerin suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanında araç olarak kullanılmaları riskine karşı ortak bir tutum, anlayış ve iş birliği içinde olmalarının sağlanması ve şüpheli işlemlerin tespitinde yükümlülere yardımcı olunması amacıyla Başkanlık tarafından ŞİB tipleri belirlenir. Başkanlıkça belirlenecek genel mahiyette şüpheli işlem tipleri, müşteri profiline ve işlemlere ilişkin tipleri içerir. Bu kapsamda müşteri profiline ilişkin tipler, kişi özelinde dikkat edilmesi gereken hususlardır. İşlemlere ilişkin tipler ise müşteriden ziyade yapılmak istenen işlemin niteliğiyle ilgilidir. Terörün finansmanı ile bağlantılı şüpheli işlem tipleri ise

terörün finansmanı açısından gösterge teşkil edebilecek mahiyette ve yine tüm yükümlü gruplarınca dikkate alınması gereken şüpheli işlem tipleridir. Sektörel mahiyette şüpheli işlem tipleri belirlenmemiş yükümlü gruplarında, genel mahiyetteki ve terörün finansmanı ile bağlantılı şüpheli işlem tipleri esas alınır. Ancak Başkanlıkça belirlenen şüpheli işlem tipleri rehber mahiyetinde olup yükümlülerin şüpheli işlemlerin tespitinde kendilerini belirlenmiş olan ŞİB tipleri ile sınırlandırmamaları, şüphe doğuran işlem, sayılan tiplerden herhangi birine uymasa dahi şüpheli işlem bildiriminde bulunmaları gerekir. İşlemlerin şüpheli işlem tiplerine uygunluğu değerlendirilirken Yönetmelikte yer alan müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar göz önünde bulundurulmalı ve değerlendirme müşteri ve işlem bazında yapılmalıdır. Bu kapsamda; yapılmak istenen işlemle ilgili olarak müşteri profili, faaliyet alanı, faaliyet hacmi, işlemin niteliği ile müşterinin bilinen faaliyetleri kapsamında veya faaliyeti ile orantılı olup olmadığı veya kimlere menfaat sağladığı, sektörün özellikleri ve daha önceki tecrübeler gibi hususlar dikkate alınmalıdır. Yapılmak istenen işlemin uluslararası niteliğinin bulunması durumunda ise bu işlemin müşterinin işinin bir parçası olup olmadığına özel dikkat gösterilmelidir.

5549 sayılı Kanun'un "Yükümlülük ihlâlinde idarî ceza" başlıklı 13'üncü maddesinde şüpheli işlem bildirimini yükümlülüğünü ihlal eden yükümlülere **her bir ihlal için 50.000 TL** idari para cezası kesileceği düzenlenmiştir. Bununla birlikte, bahsi geçen maddenin 1'inci fıkrasında her bir şüpheli işlem bildirimini yükümlülüğü ihlâlinde bulunan **banka, finansman şirketi, faktoring şirketi, ikrazatçı, finansal kiralama şirketi, sigorta ve reasürans şirketi, emeklilik şirketi, sermaye piyasası kurumu, yetkili müessese, ödeme ve elektronik para kuruluşu ile yönetmelikle belirlenecek diğer finansal kuruluşlara işlem tutarının yüzde beşinden az olmamak üzere** iki kat oranında idari para cezasının kesileceği belirtilmiştir. Ayrıca söz konusu maddenin 5'inci fıkrasına göre ŞİB yükümlülüğü ihlali dolayısıyla kesilen idari para cezasının toplam tutarı; ihlalin yapıldığı yıl itibarıyla iki kat idari para cezası kesilecek yükümlüler için **40 milyon Türk lirasını**, bunlar dışında kalan yükümlüler için **4 milyon Türk lirasını** aşamaz. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17/7 maddesi uyarınca her takvim yılı başından geçerli olmak üzere yeniden değerlendirme oranında artırılmış şekilde idari para cezası Başkanlığımızca kesilecek olup 5549 sayılı Kanun'un 13/6 maddesi uyarınca ŞİB yükümlülüğünün ihlal edildiği tarihten (şüphenin oluştuğu tarihten itibaren 10 gün geçtikten sonraki tarih) itibaren **8 yıl geçtikten sonra** idari para cezası kesilemez.

3) Bilgi ve Belge Verme Yükümlülüğü

5549 sayılı Kanun'un 7'nci maddesi ve Tedbirler Yönetmeliği'nin 31/1 maddesine göre kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlar Başkanlık ve denetim elemanları³ tarafından istenilecek her türlü bilgi, belge ve bunlara ilişkin her türlü ortamdaki kayıtları, bu kayıtlara erişimi sağlamak veya okunabilir hâle getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri tam ve doğru olarak vermek ve gerekli kolaylığı sağlamakla yükümlüdür. Buna göre talepte bulunanlar savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri

³ 5549 sayılı Kanun'un 2/1-e maddesi ile Tedbirler Yönetmeliği'nin 3/1-d maddesine istinaden denetim elemanları; Vergi Müfettişleri, Başkanlıkta istihdam edilen Hazine ve Maliye Uzmanları, Ticaret Müfettişleri, Bankalar Yeminli Murakıpları, Hazine Kontrolörleri, Sigorta Denetleme Uzman ve Aktüerleri, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanları ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Denetçileri ve Uzmanları şeklindedir. **Başkanlıkta istihdam edilen Hazine ve Maliye Uzmanlarının denetim elemanı olarak görevlendirilmesi ve çalışma esasları Tedbirler Yönetmeliği'nin 37/B maddesinde düzenlenmiştir.**

sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınamazlar. Tedbirler Yönetmeliği'nin 31/3 maddesinde yükümlülerin yerinde yapılacak denetimler kapsamında defter ve belgeleri denetime hazır bulundurmak; tüm bilgi işlem sistemini, denetimin amaçlarına uygun olarak denetim elemanlarına açmak ve verilerin güvenliğini sağlamak zorunda olduğu belirtilmiş ve 31/4 maddesinde bilgi, belgelerin acil hâller dışında yazılı olarak isteneceği, yazıyla istenilen bilgi ve belgeler için yedi günden az olmamak üzere uygun bir süre verileceği, sözlü olarak bilgi ve belge talep edilmesi hâlinde ise bu talebin yazı ile teyit edileceği hükme bağlanmıştır.

5549 sayılı Kanun'un "Yükümlülük ihlâlinde adlî ceza" başlıklı 14'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında Kanun'da bilgi ve belge verme yükümlülüğüne ilişkin düzenlemelerin bulunduğu 7'nci maddesindeki yükümlülüğü ihlal eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası kesileceği düzenlenmiştir. Bununla birlikte söz konusu maddenin 2'nci fıkrasında bilgi ve belge verme yükümlülüğünün ihlali dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı belirtilmiştir. Bilgi ve belge verme yükümlülüğüne aykırılığa dair kesilebilecek cezaya ilişkin zamanaşımı süresi, Türk Ceza Kanunu'nun "Dava zamanaşımı" başlıklı 66'ncı maddesinde düzenlenmiştir.

4) Muhafaza ve İbraz Yükümlülüğü

5549 sayılı Kanun'un 8'nci maddesi ile Tedbirler Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesine göre yükümlüler, 5549 sayılı Kanun'la getirilen yükümlülüklerle ve işlemlerine ilişkin her türlü ortamdaki belgeleri (Başkanlığa yapılan şüpheli işlem bildirimleri dâhil) düzenleme tarihinden, defter ve kayıtları son kayıt tarihinden, kimlik tespitine ilişkin belgeleri ise son işlem tarihinden itibaren sekiz yıl süreyle muhafaza ve istenmesi hâlinde yetkililere ibraz etmekle yükümlüdür.

5549 sayılı Kanun'un "Yükümlülük ihlâlinde adlî ceza" başlıklı 14'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında Kanun'da muhafaza ve ibraz yükümlülüğüne ilişkin düzenlemelerin bulunduğu 8'inci maddesindeki yükümlülüğü ihlal eden kişiye bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası kesileceği düzenlenmiştir. Muhafaza ve ibraz yükümlülüğü için düzenlenmiş hapis ve adli para cezasından oluşan cezalar tüzel kişiler yerine gerçek kişilere uygulanabileceğinden, yükümlü yerine yükümlü temsilcisine bu yükümlülüğe aykırılık dolayısıyla Başkanlığımız tarafından ilgili Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunulur. Bununla birlikte söz konusu maddenin 2'nci fıkrasında muhafaza ve ibraz yükümlülüğünün ihlali dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı belirtilmiştir.

Muhafaza ve ibraz yükümlülüğüne aykırılığa dair kesilebilecek cezaya ilişkin zamanaşımı süresi, Türk Ceza Kanunu'nun "Dava zamanaşımı" başlıklı 66'ncı maddesinde düzenlenmiştir.

5) Şüpheli İşlem Bildiriminin İfşa Edilmemesi Yükümlülüğü

5549 sayılı Kanun'un 4/2 maddesi ile Tedbirler Yönetmeliği'nin 29/1 maddesine göre yükümlüler; Başkanlığımıza şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğunu, yükümlülük denetimi ile görevlendirilen denetim elemanları ile yargılama sırasında mahkemeler dışında işleme taraf olanlar dâhil hiç kimseye açıklayamazlar.

5549 sayılı Kanun'un "Yükümlülük ihlâlinde adlî ceza" başlıklı 14'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında Kanun'da şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğunun ifşa edilmesi yükümlülüğüne ilişkin düzenlemelerin bulunduğu 4'üncü maddesinin 2'nci fıkrasındaki yükümlülüğü ihlal eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası kesileceği düzenlenmiştir. Şüpheli

işlem bildiriminin ifşa edilmemesi yükümlülüğü için düzenlenmiş hapis ve adli para cezasından oluşan cezalar tüzel kişiler yerine gerçek kişilere uygulanabileceğinden, yükümlü yerine yükümlü temsilcisine bu yükümlülüğe aykırılık dolayısıyla Başkanlığımız tarafından ilgili Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur. Bununla birlikte söz konusu maddenin 2'nci fıkrasında şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğunun ifşa edilmesi yükümlülüğünün ihlali dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı belirtilmiştir.

Şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğunun ifşa edilmesi yükümlülüğü ihlaline dair kesilebilecek cezaya ilişkin zamanaşımı süresi, Türk Ceza Kanunu'nun "Dava zamanaşımı" başlıklı 66'ncı maddesinde düzenlenmiştir.

6) Elektronik Tebligat

Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı Elektronik Tebligat Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 7/1 maddesinin "**Elektronik Tebligatın Muhatıbı**" başlıklı bölümünde tarihi eser, antika, sanat eserleri alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar yer almamaktadır.

Ancak, istisnai olarak aynı yönetmeliğin 7/2 maddesi uyarınca, tarihi eser, antika, sanat eserleri alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar, aklama ve terörizmin finansmanı kapsamında elektronik tebligat vasıtasıyla Başkanlığımızla iletişime geçmek için Başkanlığımıza başvuruda bulunabilmekte Başkanlıkça uygun görülmesi halinde elektronik ortamda tebligat yapılabilmektedir.

7262 sayılı Kanun ile 5549 sayılı Kanun'da yapılan değişikliğe ile, her bir elektronik tebligat yükümlülüğünün ihlali için kesilecek idari para cezası **10.000 TL'den** (yeniden değerlendirme oranı dikkate alınmaksızın) **40.000 TL'ye**, bu yükümlülük ihlali için aynı yıl içinde verilebilecek idari para cezasının üst limiti **250.000 TL'den 1.000.000 TL'ye çıkarılarak** elektronik tebligat için uygulanacak idari para cezasının tutarı artırılmış olup bu idari ceza bakımından caydırıcılık artırılmıştır.

7) Diğer Tedbirler

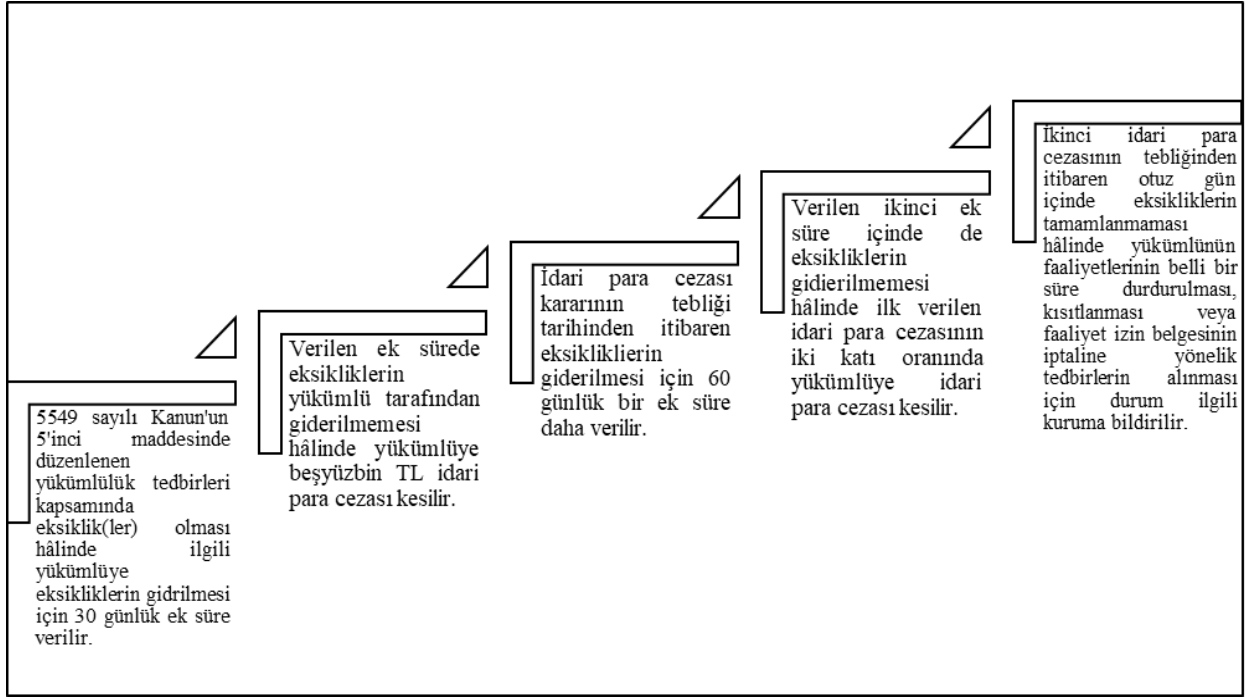
Tarihi eser, antika, sanat eserleri alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar, Uyum Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinde sayılmış uyum programı oluşturacak yükümlüler arasında sayılmadığından uyum programı oluşturmakla mükellef değildir.

Ticaret amacıyla taşınmaz alım satımı ile uğraşanlar ve bu işlemlere aracılık edenler, münhasıran uyum görevlisi atayacak yükümlüler arasında sayılmadığından bunların münhasıran uyum görevlisi atama mükellefliği yoktur.

13 Sıra No.lu MASAK Genel Tebliğine göre uyum görevlisi ataması zorunlu olmayan yükümlülerde şüpheli işlem bildirimi, gerçek kişi yükümlülerin bizzat kendisi, tüzel kişi yükümlünün kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği bulunmayan yükümlülerin ise yöneticileri veya bunlar tarafından yetkili kılınan görevlilerce ŞİB formu düzenlenmek suretiyle yerine getirilir.

Bu kapsamda, uyum görevlisi atamak zorunda olmayan tüzel kişiliği bulunmayan ticaret amacıyla taşınmaz alım satımı ile uğraşanlar ve bu işlemlere aracılık edenlerin kanun temsilcileri, tüzel kişiliği olmayan ticaret amacıyla taşınmaz alım satımı ile uğraşanlar ve bu işlemlere aracılık edenlerin bunların yöneticisi veya yöneticinin yetkisini devrettiği kişiler vasıtasıyla Başkanlığımıza şüpheli işlem bildiriminde bulunulma zorunluluğu vardır.

5549 sayılı Kanun'un 13'üncü maddesine göre 5549 sayılı **kanunun 5'inci maddesinde belirtilen Uyum Yönetmeliği'nde düzenlenen tedbirlere yükümlüler tarafından uyulmaması hâlinde yükümlüye uygulanacak yaptırım prosedürü** şu şekildedir:

Bu aşama kapsamında 5549 sayılı Kanun'un 5'inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yükümlülüklere uymayan sorumlu yönetim kurulu üyesine, yoksa üst düzey yöneticisine ihtarlar yapılmak ve sürelerle uyulmak koşuluyla yükümlüye verilen idari para cezasının dörtte biri uygulanır.

Bununla birlikte 5549 sayılı Kanun'un 13/5 maddesine istinaden, bu kanunun 5'inci maddesindeki tedbirlere uymayan finansal kuruluşlar ile finansal gruplara aynı yıl için uygulanacak idari para cezasının üst limiti, iki kat oranında idari para cezası uygulanacak olanlar bakımından **40.000.000 TL**, iki kat oranında idari para cezası uygulanmayacak olanlar açısından **4.000.000 TL** olmuştur.

F. FAFT (MALİ EYLEM GÖREV GÜCÜ) TAVSİYELERİ AÇISINDAN YAPILAN DEĞERLENDİRME

FATF'ın 1990 yılında yayınlanan üye ülkeleri bağlayıcı nitelikteki 40 Tavsiye Kararı, yeni aklama teknik ve metotlarının gelişmesi üzerine 1996 ve 2003 yıllarında gözden geçirilerek yenilenmiştir. Diğer taraftan FATF'ın 2001 yılında yayınlanan 8 Özel Tavsiye Kararı ile terörizmin finansmanının suç haline getirilmesi öngörülmüştür. FATF, 22 Ekim 2004 tarihinde kuryeler aracılığı ile para nakli konusunu düzenleyen 9. Özel Tavsiyeyi yayınlamıştır. Revize edilen 40 Tavsiye Kararı ile 9 Özel Tavsiye Kararı ülkelerin gerek aklama suçu gerekse terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda almaları gereken önlemleri içermektedir.

2012 yılında yayımlanan yeni FATF tavsiyelerinde ise hem aklama hem de terörün finansmanına yönelik standartlar “40 tavsiye” olarak yeniden dizayn edilmiş, önceki versiyondan farklı olarak ayrıca terörün finansmanına yönelik özel tavsiyelerin ihdasına gerek görülmemiştir. Getirilen tedbirler bakımından risk bazlı yaklaşımın ön planda tutulduğu yeni tavsiyeler; hukuki hususlar, yükümlülükler, operasyonel ve uluslararası ilişkiler kapsamındaki ana konular itibariyle ele alınmış ve bunlara dahil olan alt konular detaylandırılarak açıklanmıştır.

İlk olarak şunu belirtmek gerekir ki; çalışmamızın konusunu oluşturan yükümlü grubumuz; FATF Tavsiyelerinde finansal olmayan kuruluşlar arasında sayılmamaktadır. Yükümlü grubunun finansal olmayan kuruluşlar arasında sayılmasının bugün için dayanağı uluslararası AML/CFT mevzuatıdır. Bu nedenle, AB’nin 2005/60/EC sayılı Direktifindeki 15.000 EUR ve üzeri nakit işlem yapanlar kategorisinde düşünülebilir. Söz konusu Direktifin 2 nci maddesinde, işlem ister tek tek olarak ya da birbirine bağlı olduğu anlaşılan birçok işlem şeklinde gerçekleştirilsin, ödemelerin 15.000 EUR veya üzeri tutarda nakit ile yapıldığı mal ticareti ile iştigal eden diğer gerçek ve tüzel kişilerin yükümlü yapılması istenmektedir. Direktifin giriş bölümünde; çok miktarda nakit ödemelerin kullanımının, karapara aklama ve terörizmin finansmanına son derece yatkın olduğu ve bu nedenle belirlenen eşik üzerinde nakit ödemeye izin veren üye ülkelerde alım satım yoluyla mal ticareti yapan tüm gerçek ve tüzel kişilerin, bu tür nakit ödemeleri kabul ederken bu direktif kapsamına alınması gerektiği, kıymetli taş yada metal veya sanat eseri gibi değerli mallar ile uğraşanlar ve mezatçıların kendilerine yapılan nakit ödemelerin 15.000 Euro ya da daha fazla olması durumunda bu direktif kapsamına gireceğinden bahsedilmiştir.

Öte yandan, FATF’nin bir önceki 40+9 Tavsiyesinin 20 nci maddesine göre, ülkeler tavsiyeleri, aklama ve terörün finansmanı riski taşıdığı belirtilen mali olmayan iş ve meslekler dışındaki iş ve mesleklere de uygulamayı dikkate almalıdır hükmü getirilmiştir. FATF Tavsiyeleri ile ilgili değerlendirme kriterlerinin yer aldığı Metodolojinin 20.2 maddesinde “Risk altında bulunan iş ve mesleklere örnek olarak: Değerli ve lüks eşya satıcıları, tefeciler, kumarhaneler, açık arttırma şirketleri, vergi ve yatırım danışmanları, gösterilebilir.” ifadesi yer almaktadır.

Yeni FATF 40 Tavsiyesinin “*Risklerin Değerlendirilmesi ve Risk Bazlı Yaklaşımın Uygulanması*” başlıklı 1 inci maddesinde ise; “*Ülkeler, finansal kuruluşları ve finansal olmayan belirli iş ve meslekleri (FOBİM), karapara aklama ve terörün finansmanı risklerini tespit etmeye, değerlendirmeye ve bunları azaltmak için gerekli tedbirleri almaya mecbur kılmalıdır.*” ibaresi yer almaktadır. Bu kapsamda, 5549 sayılı Mevzuata göre yükümlü olarak sayılmış olan “*Tarih eser, antika ve sanat eseri alım satımı ile uğraşanlar ve bunların müzayedeciliğini yapanlar*” nezdinde gerçekleştirilecek işlemlerde risk bazlı yaklaşım çerçevesinde önleyici tedbirler alınacaktır.

Ayrıca, FATF 40 Tavsiyesi’nin “*FOBİM’in Düzenlenmesi ve Denetlenmesi*” başlıklı tavsiyesinde “*Ülkeler, diğer FOBİM kategorilerinin karapara aklama ve terörün finansmanı ile mücadele yükümlülüklerine uyumunun izlenmesi ve bu uyumun temin edilmesine yönelik etkili sistemlere tabi olmasını sağlamalıdır. Bu husus, risk duyarlı bir temelde gerçekleştirilmelidir. Bu, (a) bir denetleyici veya (b) üyelerinin karapara aklama ve terörün finansmanı ile mücadele yükümlülüklerini yerine*

getirmesini sağlayabilmesi durumunda, uygun bir öz-düzenleyici kuruluş (self regulatory body) tarafından yapılabilir.” ibaresi yer almaktadır. Bu kapsamda, ülkemizde yükümlü nezdinde uyum denetimleri gerçekleştirilmektedir.

G. SEKTÖRE İLİŞKİN YÜKÜMLÜLÜK/DENETİM İSTATİSTİKLERİ

2017-2019 yılları arasında gerçekleştirilen yükümlülüklerle uyum denetimlerine ilişkin istatistiki bilgilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

YÜKÜMLÜ	2017	2018	2019
Tarihi Eser, Antika Ve Sanat Eseri Alım Satımı İle Uğraşanalar Veya Bunların Müzayedeciliğini Yapanlar	-	-	3

Sektörün büyüklüğü dikkate alındığında yapılan uyum denetimlerinin sektörün tamamını kavrama noktasında yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Yapılan uyum denetimleri denetimin yanı sıra aynı zamanda yükümlülerin eğitime ve farkındalıklarının artırılmasına da katkı sağladığı göz önüne alındığında uyum denetimine alınan yükümlü sayısının artırılmasında yarar olduğu değerlendirilmektedir.